

ג'יון בבקבוק

די כמנה זעירה שו אלזאסידו למושג, כרו לשנות לזמןמה את אופיו של אדם. גורמים כימיים רבים יכולים להביא לתופעות הפוגר עות ככושריהחלטה ובמהותיהחלטות של אדם.

א ין טעם, כמובן, להפריו בכיוון זה. יש ויש דוגמות של מנהיגים חולים שעשו גדולות ונצורות בשעת מחלתם, או אחרי שהתגברו עליה. ערב עלייתה לשילטון של גולדה מאיר פירסם שבועון זה דיאגרמה מפורטת של מצבבריאותה. האשה סבלה מ" שורה שלמה של מחלות, שהיה בהן כדי לשחק אדם רגיל. אולם גולדה מילאה את התפקיד. אפשר להטיל ספק חמור ברמתה האינטלקטואלית ובכושרה המדינאי, אך אין ספק שמבחינה גופנית ונפשית היא תיפקדה להפליא. **במערכת שבועון זה נודד או מושג, שהפך הישימהר בדיחה בינלאומית:** "המיקרה של גולדה היא דוגמה לבריאות פסיכוסומאטית." גם תזכירו המפורסם של עור וייצמן על יצחק רבין הופרך לחלוטין על ידי המציאות. עור טען כי רבין אינו מסוגל לתפקד במצבילחץ — והנה הוכח שתיפקד כראוי דווקא במצבילחץ — ויש אומרים שרק בהם אנטה היא רק הדוגמה הקיצונית לכך. הצרה של רבין היתה, לדעת רבים, בכך שלא תיפקד כראוי כשהיה צורך לנקוט יוזמות ולקבל החלטות מבלי שהיה קיים עליו לחץ.

אן כל זה מוביל אותנו? המסקנה הראשונה היא שמצב בריאותו של איש ציבור אינו עניין פרטי. הוא נוגע מאד לכל הציבור, ככל שהמנהיג דומיננטי יותר — ואין זה משנה מה מעמדו הפורמלי דיקטטור, נשיא, ראש-ממשלה, מוכ"ד מופגזת-שילטון — כן גוב"רות הסכנות המזוונות כשינויים מפליגים במצבו הגופני והנפשי.

אומרים שהתענינותם של כליהתיקשורת האמריקאיים במחלות הנשיאים, עד כדי הצגת גופם העירום על גבי אקרן-הטלוויזיה — כפי שעשה הנשיא לינדון ג'ונסון אחרי ניתוח מוצלח — עוברת את גבולות הטעם הטוב, ייתכן. אבל יש בה גרעין מוצדק של תבונה. מותר לאזרח לדעת אם מנהיגו, היכול מחר לשלחו למלחמה או לרוששו מסוגל לתפקד כראוי.

על רקע זה נולדה בארצות-הברית הצעה, שאני סבור כי יש לאמצה גם בישראל. הוצע לחוקק חוק שיחייב כל מועמד לתפקיד מדינאי, קודם לזמן הבחירות, עם הצגת מועמדותו, בדיקה גופנית ונפשית יסודית, כדי שצני בוריהבוחרים יוכלו להביא גורם זה בחשבון בעת ההצבעה בקדפיות.

ת בעתיו פעמים רבות שכל מועמד לתפקיד בכיר במדינה יהיה חייב להציג, לפני כניסתו לכהונתו, הצהרת-יון מפורטת, שתגלה לציבור את רכושו שלו ושל בני-משפחתו. (אולי מותר לנצל הודמנות זו כדי להביע תמיהה גוברת על כך שממשלת הליכוד עדיין לא קיבלה תביעה אלמנטרית זו של היגיינה ציבורית.) לא הסתפקתי בכך, ותבעתי כי אותם בעלי-מישרת יידרשו, על פי חוק, לחדש את הצהרת הוון שלהם מדי שנה, עד אחרי סיום תפקידם.

אם נכון הדבר לגבי רבוש חומרי — האם אין זה נכון שבעתים לגבי הוון הגופני? אם נדרוש משרים להוכיח שאינם מושחתים, האם לא נדרוש מהם להוכיח גם שהם בעלי כושר גופני ונפשי, כדרוש למליו סניר של תפקידם? **אני מציע שיחוקק בישראל חוק אשר יחייב אנשים בעלי מישרות מוגדרות, שעליהם לקבל החלטות בעדות-חשיבות, לעבור בדיקה גופנית ונפשית במרם כניסתם לתפקיד.**

אני מציע שבדיקה כזו תיערך לאחר-מכן אחת לשנה, עד לפרישתם מן התפקיד. **אני מציע שתוצאות הבדיקות האזה, במי זה שיש להן השלכה ציבורית, יהפכו נחלת הציבור.**

בחזרה לענייניו של ראשהממשלה הנוכחי, יש לקבוע בעצם כי רופאיו לא גילו בשעתו לציבור, בגילוי-הלב הראוי, את העובדה שלקה בהתקף-לב חמור. "הסקופ" המעצב הוה גשמר לצלם העולם הוה, שהסתגן בדרכי-עורמה לחדרו של בגין (ושנתקבל על-ידו בסבר פנים יפות). רק אחרי הפירסום בשבועון זה, גיאותו הי רופאים להודות בהתקף.

נאמר לי שמנחם בגין לא היה אחראי למח"דל זה. על כל פנים, הוא מדבר מאז על התקף-הלב שלו בהרחבה ועיתים קרובות. ניצחונו על ההתקף, שעודו היה להיות קטלני, מוסרף לאופטימיות הקורנת ממנו מאז הגיע לשילטון. האם יש לאופטימיות רוננת זו סיבות טוספות, כימיות? כך נטען באותו מאמר, הנדמה לי שהוא מחייב תשובה מוסמכת מן הרופאים המטפלים בראשהממשלה. **מוודאי אין להשאיר מענה זו צודקת או מופרכת ככל שתהיה, תלויה בחלל בלא מענה.**

השפיעה על גורלו. היסטוריונים צבאיים, שניסו לפענח את חידת הפער העצום ברמת מצביאותו, הפער בין קרבותיו בתקופת-והרו (אוסטרליץ) לבין קרבותיו הי מאוחרים (בורודינו, ווטרו), תולים את ההבדל במצב בריאותו.

הבעיה קיימת בכל המישטרים ובכל התקופות, ובמייור חד בחברה הדמוקרטית המודרנית. בדרך-כלל אין אדם מגיע בה לפיסגת השילטון אלא אחרי מאבק ממושך ומתיש. בגיל גבוה. **גוף-האדם הוא מבוטה, המתבלה ככל מוכי נה אחרת. בדרך הטבע, דווקא כאשר מגיע מנהיג דמוקרטי סופי-סוף אל מוקדיהחכרעות וצריך החלטים על גורלם של עמים, כבר נמצא גופו במצב של הידרדרות.**

יש אומרים כי אדולף היטלר לעולם לא היה מגיע להצלחותיו הבינלאומיות המסחררות, בשנים הראשונות של רודנותו, לולא עמדו מולו פוליטיקאים זקנים ועייפים.

הנשיא ג'ונסון מראה את צלקת ניתוח אבני-המרה

ביניהם אחדים שהיו חולים קשה, שלא היו מסוגלים לקבל את ההחלטה לבלום אותו בשנות מועד.

ואילו היטלר עצמו היה נתון בשנותיו האחרונות, כאשר פיקד אישית על גייסות של מיליונים, במצב של התפוררות גופנית ונפשית. רופאו האישי, שנחשב כשארלאטאן, מילא את גופו בתרופות מיתוריות פרי המצאתו, וייתכן שהדבר השפיע על תפיסתו. על-פי עדויות מקורביו איבד הפירר באותה תקופה את המגע עם המציאות. הויו על המפה אוגרות שלא היו קיימות, סמד על כלי-נשק מופי לאים שלא יכלו להושיע.

כמה בני-אדם נפלו לזא תכלית מפני שהיטי דר לא היה ממוגל להשלים עם העובדה שי המיחממה שלו אכזרה?

מ וכן שהבעיות הנפשיות של מנהיג פוליטי חמודות אף מהבעיות הגופניות. אין צורך להיכרך בדוגמה קיצונית כמו זו של קאלי-גולה, בן-אחי של קלאודיוס, הקיסר שהעניק לסוס שלו דרגה של סנאטור. הוא היה מטורף לכל הדעות. **אך כיצד להתניחם דמויקרה הרפואי של יוסף ויסאריונוביץ דזיגאשווילי, המבוטה פטאלין?** בראשית דרכו היה בלי ספק אדם שפוי, ערמומי ו" מפוכח. בעל חשבון קר. אך מה היה מצבו הנפשי כאשר רצח מיליונים במיבצע הקולקטיביזציה?

אין ספק שבסוף ימיו סבל מתסביך-רדיפה חמור. הוא היה מושכנע כי רופאיו מתכוונים להרעילו, והתכונן להוציאם להורג, כשם שהוציא לפני-כן להורג כימעט את כל חבריו ועמיתיו מימי המהפכה. **כאזנה תקופה היה ממוגל לפתוח במיני חמת-יעוים גרעינית, ולגזור בליה על האנושות.** ריצ'ארד נייטן קרס תחת לחצה של פרשת ווטרגייט, וספק אם היה שפוי גרמי בסוף שילטונו. **האדם הוא יצור עדין מאד. מכשירו המופי לא ביותר — המוה — עדין ופגיע במיוחד.**

ב פסטיבל הפשע המאורגן, שנערך מעל עמודי הארץ, קופחה כתבה מעניינת ביותר, שפורסמה השבוע בעמוד פנימי של אותו עיתון. היא נכתבה בידי גברת בשם טובה קורצ'ין, אשת רופא, ונשאה את הכותרת הפרובוקטיבית: "האם התרופות עוזרות לבגין להיות אופטימי?"

בעלת המאמר טוענת כי בעיקבות התקף-הלב ודלקת קרום-הלב, שבהם לקה ראשהממשלה לא מכבר, מקבל בגין תרופות מסוימות (קורטיקוסטרואידים). הגורמות ל"שינויים נפשיים".

טוענת הכותבת: "הרופא המומחה, שאיתו שוחחתי, מפר כי שינויים אלה מולדים הופעת עדיצות, שימחה, מצב-רוח טוב וראיית הדברים כעד מישקפיים ורודים."

את השאר משאירה הכותבת, כנראה, לדימויו של הקורא. האם ההערכה המדינית של ראשהממשלה — ששום עימות אינו צפוי בין ממשלת ישראל וארצות-הברית — היא תוצאה של תרופה, המנתקת אותו מן הי מציאות? האם אמונתו ברצונם ובכוחם של יהודי ארצות-הברית למנוע מדיניות אנטי-ביגנית של ג'ימי קארטר יצאה מתוך יבקבוק קטן, כמו ג'יון באגדה ערבית? האם מרחף ראשהממשלה בין עננים של אופטימיות רק מפני שגורם כימי במחזוריהם שלו צובע את העננים השחור רים בוורוד?

אלה הן שאדות מרתקות. טמונות בהן השי לכות חמודות למדי.

אך אינו בא לרחן כאן במצב בריאותו של מנחם בגין. אינו מוסמך לכך, ודרושות הוותידעת מוסמכות הרבה יותר כדי להסיק מסקנות כלשהן.

ברצוני לעורר כאן שאלה כללית יותר, המופיעה בי צורה זו או אחרת בכל ארץ ובכל מישטר:

איזו הגנה יש לציבור מפני תוצאות המח"דות של מנהיגיו?

פני כמנה שנים, בשיא הוויכוח המר על כושרו של יצחק רבין למלא תפקיד בכיר במצבילחץ. השאיל לי עור וייצמן ספר בנושא זה.

בעל הספר, רופא מומחה, ליקט שפע מבהיל של עובדות על שרים וראשי-מדינות, שמחלותיהם גרמו אסיר נוח לעמיהם ולעולם.

רוב הסיפורים נגעו למדינאים שלא יכלו לתפקד כראוי ברנעוים מכריעים מפני שמחמה התישה את כוחם. בכמה מיקרים היתה זו מחמה שהחזקה (והציבור) כולו לא הבחין בה. אויביו של הנשיא פראנקלין דלאנו רוזוולט האשימו אותו בכך שהוא, "מכר בוועידת יאלטה את אירופה הי מיורחית לסטאלין". אפשר לחלוק על הערכה זו. ייתכן מאד שרוזוולט הגיע בדיעה צלולה למסקנה שבמלא אין כל אפשרות לסלק את הסובייטים מן הארצות שכבשו בסערת המלחמה, ושמוטב לתת מעמד חוקי לעובדות שאי-אפשר לשנותן. אך עובדה היא שרוזוולט היה הולה אנוש כאשר הגיע בפברואר 1945 לעיר-הקיס הסובייטית יאלטה. הוא היה חולה מאד כאשר נבחר בפעם הרביעית לכס הנשיאות, בסוף 1944, אך הציבור לא ידע זאת. הוא מת כעבור שבועות אחדים.

האם איש כזה יכול היה להתמודד עם הי גרוזי האכזרי, שניצל את כל הלחצים הגוי פניים והנפשיים במשא-אומתו מתיש ומיוגע? האם היתה מפת-אירופה נראית כיום אחרת, אינו היה רוזוולט בשיא כושרו?

שאלה דומה התעוררה לגבי קודמו של רוזוולט בי מילחמת-העולם הקודמת — הנשיא תומאס וודרו וילסון. הוא היה מנהיג-מילחמה נמרץ, בעל חוון בינלאומי נועז. כאשר היה עליו להיאבק בכל כוחו כדי להגשים חוון זה, נטשו אותו כוחותיו. הוא יום את הקמת הברית-הלאומים, אך לא היה מסוגל לכפות על הקונגרס לאשר את הצטרר פונה של ארצות-הברית לגוף זה. חברי-הלאומים נולד גידם, בלא השתתפות הענק הצעיר שמעבר-לים. יש הי סבורים כי בכך נחרץ גורלו מראש, ושהדבר גרם במידה רבה למילחמת-העולם השנייה.

ושוב השאלה המפורדה: האם נשפכו נהי רות הרם וההמוקות מפני שאיש אחד היה הדי זה כשעה מברעת?

ב תולדות העמים רשומות דוגמות אין-ספור למצב כזה או דומה.

נפוליון השלישי היה הרפתקן מפוכח וזהיר, ששיגשג במיבצעיו ובמלחמותיו, עד שלקה באבני-מרה. כאשר הסתבך במלחמה גורלית נגד פרוסיה העולה, לא היה מסוגל לתפקד בגלל מחלתו. הוא נאלץ לסמוך על קבוצה של גנרלים, שטיפשותם עלתה אף על שחצנותם. הוא נפל בשבי ומת תוך שנתיים. האימפריה שלו נמוגה עוד לפני-כן.

גם על דודו הגדול, נפוליון הראשון, נאמר כי מחלתו